

GALICJA

STUDIA I MATERIAŁY

TOM 5

Filozofia w Galicji II

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO
RZESZÓW 2019

REDAKCJA

dr hab. prof. UR Szczepan Kozak (red. naczej.), dr Agnieszka Kawalec (z-ca red. naczej.),
dr hab. prof. UR Paweł Sierżęga (sekretarz), dr hab. prof. UR Jerzy Kuzicki (członek), Ewelina Kawa (członek)

RECENZENCI TOMU

prof. dr hab. Alicja Kulecka, dr hab. Tomasz Mróz, dr hab. prof. UR Witold Nowak, dr hab. Mirosław Tyl,
dr hab. prof. UR Joanna Pisulińska, prof. dr hab. Leonid Zaskilniak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

prof. dr hab. Leszek Gawor (Uniwersytet Rzeszowski)
przy współpracy prof. dr hab. Natalii Kovalchuk (Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinchenki)

RADA NAUKOWA

Przewodnicząca: prof. dr hab. Jadwiga Hoff (Uniwersytet Rzeszowski)

Członkowie: prof. dr hab. Christoph Augustynowicz (Uniwersytet Wiedeński), prof. dr hab. Michał Baczkowski (Uniwersytet Jagielloński), prof. dr hab. Andrzej Banach (Uniwersytet Jagielloński), dr hab. prof. UEK Krzysztof Broński (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. dr hab. Zdzisław Budzyński (Uniwersytet Rzeszowski), prof. Makoto Hayasaka (Tokyo Institute of Technology), dr hab. prof. UR Mariola Hoszowska (Uniwersytet Rzeszowski), prof. dr hab. Urszula Jakubowska (IBL PAN), dr hab. prof. UR Jolanta Kamińska-Kwak (Uniwersytet Rzeszowski), prof. dr hab. Kazimierz Karolczak (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), prof. dr hab. Eugeniusz Koko (Uniwersytet Gdański), prof. dr hab. István Kovács (Budapeszt), prof. dr hab. Ała Kyrydon (Uniwersytet Kijowski), dr Torsten Lorenz (Berlin), prof. dr hab. Waldemar Łazuga (Uniwersytet w Poznaniu), prof. dr hab. Jerzy Maternicki (Uniwersytet Rzeszowski), dr Mariusz Menz (Uniwersytet w Poznaniu), doc. dr Marian Mudryj (Uniwersytet Lwowski), dr Sviatosław Pacholkiv (Instytut Historii Żydów w Austrii, St. Pölten), dr hab. Stanisław Pijaj (Uniwersytet Jagielloński), dr Robert Pyrah (Uniwersytet Oksfordzki), dr hab. prof. UW Adam Redzik (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Miłoś Reznik (Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie), prof. dr hab. Éva Ring (Uniwersytet w Budapeszcie), dr hab. prof. UP Isabel Röska-Rydel (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), dr Konrad Rzemieniecki (Zakład Narodowy im. Ossolińskich), dr hab. prof. UW Danuta Sosnowska (Uniwersytet Warszawski), dr hab. prof. UP Łukasz Tomasz Sroka (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), dr hab. prof. UAM Damian Szymczak (Uniwersytet w Poznaniu), dr hab. Krzysztof Ślusarek (Uniwersytet Jagielloński), prof. dr Peter Švore (Uniwersytet w Preszowie), prof. dr hab. Adam Wątor (Uniwersytet Szczeciński), prof. dr hab. Leonid Zaskilniak (Uniwersytet Lwowski)

Opracowanie redakcyjne i korekta

Władysław Wójtowicz

Opracowanie, korekta tekstów i streszczeń w jęz. ang.

dr Łukasz Barciński

Opracowanie techniczne

Ewa Kuc

Lamanie i prace pomocnicze

Piotr Kocząb

Projekt okładki

Szczepan Kozak

© Copyright by

Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rzeszów 2019

Publikacja wydna w ramach programu „Wsparcie dla czasopism naukowych”
(Umowa Nr 374/WCN/2019/1)

ISSN 2450-5854, ISBN 978-83-7996-742-1

DOI: 10.15584/galisim

1684

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO

35-310 Rzeszów, ul. prof. S. Pigoń 6, tel.: 17 872 13 69, tel./faks: 17 872 14 26

e-mail: wydaw@ur.edu.pl; <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>

Wydanie I, format B5, ark. wyd. 28,20 ark. druk. 25,50, zlec. red. 45/2019

Druk i oprawa: Drukarnia Uniwersytetu Rzeszowskiego

Spis treści

Table of contents	5
Natalia Kovalchuk, Leszek Gawor, <i>Philosophy in Galicia II. Introduction</i>	7

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Leszek Gawor, <i>Galician neomessianism</i>	13
Andriy Kadykalo, Ihor Kariwec, <i>Samoświadomość filozoficzna galicyjskich intelektualistów narodowości ruskiej końca XIX i początku XX wieku: Klemens Hankiewicz i Wasyl Szczurat</i>	40
Aleksander Ćuk, <i>Słowiańszczyzna południowa na przełomie wieków XIX i XX z perspektywy Klubu Słowiańskiego</i>	57
Olga Liszczyńska, <i>Humanistic and Christian values in the philosophical concepts of Eastern Galician thinkers of the first half of the twentieth century</i>	69
Romana Kolarzowa, <i>Jak „żydowskie zacofanie” stało się natchnieniem filozofii. Chasydzkie tropy u Martina Bubera, Franza Rosenzweiga i Emmanuela Lévinasa</i>	86
Teresa Zawojska, <i>The ethical views of Wojciech Dzieduszycki</i>	99
Anna Droś, <i>Sokrates w myśli Wojciecha Dzieduszyckiego</i>	118
Lidia Michalska-Bracha, <i>Wojciech Dzieduszycki wobec oceny powstania styczniowego i polskich dziejów porzoborowych. Wokół debaty nad dziełem Stanisława Koźmiana „Rzecz o roku 1863”</i>	130
Oresta Łosyk, <i>Z badań nad filozoficzną problematyką prac Wołodymyra Barwńskiego</i>	151
Oksana Darmoriz, <i>Koncepcja antropologiczna Iwana Franki: ewolucjonizm kulturowo-społeczny w ukraińskiej filozofii</i>	179
Natalia Kovalchuk, <i>Fenomen uniwersalności w twórczości Iwana Franki</i>	194
Grzegorz Grzybek, <i>Etyka seksualna w ujęciu Józefa Bilczewskiego, metropolity lwowskiego (1900–1923)</i>	205
Mykhailo Skalets’ki, Khrystyna Khvoynytska, <i>Dziedzictwo etyczne Kazimierza Twardowskiego i jego współczesne znaczenie (z okazji 80. rocznicy śmierci)</i>	219

Przemysław Paczkowski , <i>Władysław Witwicki jako tłumacz Platona</i>	232
Krzysztof Bochenek , <i>Father Konstanty Michalski's outline of philosophy of history</i>	243
Artur Mordka , <i>Leona Chwistka oscylacje artystyczne</i>	254
Stefan Konstańczak , <i>Kazimierza Ajdukiewicza lwowskie wykłady z etyki</i>	271
Grzegorz Szulczewski , <i>Spuścizna intelektualna galicyjskich profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w twórczości Adama Heydla</i>	290

ŹRÓDŁA

Agnieszka Kawalec , <i>Z Wielkopolski do Lwowa – w pogoni za realizacją marzeń. Przypadek Ksawerego Liskego w świetle korespondencji</i>	311
---	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE, RECENZJE, NOTY O KSIĄŻKACH

Aldona Młynarczuk , <i>Szkolne podręczniki do nauki historii w Galicji, red. Bogusław Dybaś i Igor Kąkolewski, PAN Stacja Naukowa w Wiedniu (2019)</i>	355
Piotr Olechowski , <i>Andrzej Zwoliński, Lwowskie okruchy historii, Wydawnictwo AA, Kraków 2018, 256 ss.</i>	359

KRONIKA

Agnieszka Kawalec , <i>„Rok 1918. Koniec starego świata, początek nowego”. Międzynarodowa konferencja naukowa, Poznań, 16–17 maja 2018 r.</i>	367
Sabina Rejman , <i>Konferencja naukowa „W drodze ku Niepodległości. Przemiany modernizacyjne na ziemiach polskich w II połowie XIX i na początku XX wieku”, Bóbrka, 4–5 kwietnia 2019 r.</i>	369
Materiały do bibliografii Galicji za rok 2014	373

Table of contents

Natalia Kovalchuk, Leszek Gawor, <i>Philosophy in Galicia II. Introduction</i>	7
---	---

ARTICLES AND DISSERTATIONS

Leszek Gawor, <i>Galician neomessianism</i>	13
Andriy Kadykalo, Ihor Kariwec, <i>Philosophical self-awareness of Ruthenian Galician intellectuals at the end of 19th century and the beginning of 20th century: Klemens Hankiewicz and Wasyl Schcurat</i>	40
Aleksander Ćuk, <i>Southern Slavdom at the turn of the 19th and 20th century from the perspective of the Slavic Club</i>	57
Olga Liszczyńska, <i>Humanistic and Christian values in the philosophical concepts of Eastern Galician thinkers of the first half of the twentieth century</i> ...	69
Romana Kolarzowa, <i>How “the Jewish backwardness” became an inspiration for philosophy. Hassidic tropes in works of Martin Buber, Franz Rosenzweig and Emmanuel Lévinas</i>	86
Teresa Zawojcka, <i>The ethical views of Wojciech Dżieduszycki</i>	99
Anna Droś, <i>Socrates in the thought of Wojciech Dżieduszycki</i>	118
Lidia Michalska-Bracha, <i>Wojciech Dżieduszycki in the face of the January Uprising and the post-partition history of Poland. On the debate about ‘The Truth about the Year 1863’ by Stanisław Koźmian</i>	130
Oresta Łosyk, <i>On philosophical problems in the selected works by Volodymyr Barvynskyi</i>	151
Oksana Darmoriz, <i>Ivan Franko’s anthropological conception: socio-cultural evolutionism in Ukrainian philosophy</i>	179
Natalia Kovalchuk, <i>The phenomenon of universality in the works by Ivan Franko</i>	194
Grzegorz Grzybek, <i>Sexual ethics from the perspective of Józef Bilczewski, Metropolitan of Lviv (1900-1923)</i>	205
Mykhailo Skalets’ki, Khrystyna Khvoynytska, <i>The ethical heritage of Kazimierz Twardowski and its contemporary significance (on the occasion of the 80th anniversary of his death)</i>	219

Przemysław Paczkowski , <i>Władysław Witwicki as a translator of works by Plato</i>	232
Krzysztof Bochenek , <i>Father Konstanty Michalski's outline of philosophy of history</i>	243
Artur Mordka , <i>Leon Chwistek's artistic oscillations</i>	254
Stefan Konstańczak , <i>Kazimierz Ajdukiewicz's Lviv lectures on ethics</i>	271
Grzegorz Szulczewski , <i>The intellectual legacy of Galician professors at the Jagiellonian University in the works by Adam Heydel</i>	290

SOURCES

Agnieszka Kawalec , <i>From Great Poland to Lviv – in pursuit of dreams. The case of Ksawery Liski in light of his correspondence</i>	311
--	-----

REVIEW ARTICLES, REVIEWS, NOTES ABOUT BOOKS

Aldona Młynarczuk , <i>School handbooks for teaching history in Galicia</i> , ed. Bogusław Dybaś and Igor Kąkolewski, <i>Polish Academy of Sciences Scientific Station in Vienna (2019)</i>	355
Piotr Olechowski , <i>Andrzej Zwoliński, Lviv crumbs of history. Wydawnictwo AA, Cracow 2018, 256 pp.</i>	359

CHRONICLE

Agnieszka Kawalec , “ <i>The year 1918. The end of the old world, the beginning of a new one</i> ”. <i>International scientific conference, Poznań 16–17 May 2018</i>	367
Sabina Rejman , <i>Scientific conference “On the way to Independence. Transformations on the Polish lands in the mid 19th century and at the beginning of the 20th century”, Bóbrka, 4–5 April 2019</i>	369
Materials for the Galicia bibliography for 2014	373

Natalia Kovalchuk

ORCID: 0000-0001-5994-9139

(Uniwersytet Kijowski im. Borysa Hrincazenki)

Leszek Gawor

ORCID: 0000-0002-6618-6202

(Uniwersytet Rzeszowski)

Philosophy in Galicia II. Introduction

In the foreword *Od Redakcji* [From the Editor], included in the journal “Galicia. Studia i materiały” (2016, no 2), a volume dedicated to *Filozofia w Galicji* [Philosophy in Galicia], it was mentioned that “being aware of the wealth of the material yet unexplored by research on philosophy in Galicia [...], the Editorial Board has no doubts as to the purpose of publishing [...] further volumes dedicated to philosophy within the framework of the journal”¹. This prediction becomes fulfilled in this very volume, number five (2019, no 5) of the Journal of the Historical Institute of the University of Rzeszów. It includes a comprehensive range of new studies on the philosophy created and cultivated on the Galician soil during the times of the Austro-Hungarian Partition. The key difference in comparison to the previous volume is the significant contribution of Ukrainian authors examining the presence of Ruthenian thinkers in the scope of “Galician philosophy”. Additionally, one contributor, an expert at southern Slavonic culture is of Serbian origin. Thanks to the above contributions it was possible to prove the assertion made in the first volume dedicated to philosophy in Galicia about opening the journal to texts in this scope, which are authored by foreign researchers. A symptomatic aspect in this context is the cooperation with Prof. Natalia Kovalchuk from the Borys Hrincazenko Kiev University in the preparation of the formula of this volume.

In terms of content, the second philosophical “Galicia” volume more adequately expresses the multicultural and multinational character of Galician

¹ L. Gawor, *Od Redakcji. Kilka uwag ogólnych odnośnie do założeń redakcyjnych „Filozofii w Galicji”*, „Galicia. Studia i materiały” 2016, t. 2, s. 9.

philosophical reflection than the first monograph. Apart from the Polish authors (Stefan Buszczyński, Stanisław Szczepanowski, Wojciech Dzeduszycki, Artur Górski, Antoni Chołoniewski, Wincenty Lutosławski, Stefan Pawlicki, Józef Bilczewski, Kazimierz Twardowski, Konstanty Michalski, Leon Chwistek, Kazimierz Ajdukiewicz and Adam Heydel), there are more representatives of Ruthenian thinkers (Markijan Szaszkewycz, Iwan Wahylewycz, Jakiw Hołowacki, Wołodymyr Lewinski, Iwan Mirczuk, Mykoła Szlemkiewicz, Hawryło Kostelnyk, Josef Slipyj, Andrij Szeptycki, Klemens Hankiewicz, Wasyl Szczurat, Wołodymyr Barwinski and Ivan Franko); one theme concerns also the philosophy cultivated by Jewish thinkers (Martin Buber, Franz Rosenzweig). Last but not least, the Cracow philosophical-ethnographic journal “Świat Słowiański” is also presented to the readers. The present volume is therefore more comprehensive than the first monograph of the Rzeszów periodical on philosophy as it is more representative of the state of philosophy in Galicia in the times of Austro-Hungarian Empire outlined in the introduction to the previous *Filozofia w Galicji*².

The present volume presents, among others, the results of research on Ruthenian philosophy in the Eastern Galicia. This seems to be important research especially for the reconstruction of the history of Ukrainian philosophy not least that before regaining independence by Ukraine (1991) this task was not given priority. That is why its contemporary implementation is hampered by considerable gaps: there are too many forgotten authors, lost texts and missing synthetic elaborations. Consequently, an interesting aspect is the comments scattered in some texts, concerning the significance of the Ruthenian philosophers from the Austro-Hungarian Galicia for the development of Ukrainian philosophy. The commonly held thesis is that East Galician philosophers provided “mediation” in the flow of Western European philosophical ideas to the Ukrainian soil (e.g. the participation of Ukrainian philosophers in the Lviv-Warsaw school is emphasised³). From the research conducted so far, it is possible to discern the enormous significance of East Galician, Ruthenian philosophical thought at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century not only for Ukrainian philosophy but for the creation of the identity of the Ukrainian nation. It is possible to conclude clearly from the numerous histories of Ukrainian philosophy published in the contemporary times⁴ that reconstruction and discovery of the

² L. Gawor, *Filozofia w Galicji. Wprowadzenie* [w:] tamże, s. 11–23.

³ This example is mentioned in the book by S. Iwanyk, *Ukraińscy filozofowie w Szkole Lwowsko-Warszawskiej* (Warszawa 2014), reviewed in „Galicja. Studia i materiały” (2016, t. 2), the first monograph dedicated to philosophy in Galicia.

⁴ For example: П. Кралуок, „Білі пляти” в Історії української філософії, Луцьк 2007; Д. Чижевський, *Нариси з історії філософії на Україні*, в кн.: Д. Чижевський, *Філософські твори*, т. 1., Київ 2005; J.O. Fediw, N.G. Mozgowa, *Історія української філософії*, Київ

native history of philosophy plays an important role in establishing Ukrainian cultural and national bonds, which is stressed in many articles by Ukrainian scholars included in the present volume.

Outlines concerning Polish Galician philosophers are representative of the wide range of interests within “Galician philosophy”: from the specific worldview phenomenon of neomessianism, through philosophical reflection inspired by aesthetics and the doctrine of Catholic orthodoxy, to the analytical approach to practical philosophy (ethics and economics). As a result, this volume presents the juxtaposition of multifarious traditions, philosophical programs, reflections from various areas of philosophy, concerning society, worldviews and even politics. This issue of the journal is very representative of the polyphonic dimension of philosophy in Galicia at the end of the 19th century and the first decades of the 20th century.

* * *

From the formal perspective, eighteen articles of twenty authors were arranged according to double criteria: 1. the degree of generality of the presented issues, the scale and importance of a particular philosophical phenomenon and the number of more widely presented thinkers (this part of the volume covers five articles); 2. the remaining monographic articles, describing the views of particular authors, were arranged chronologically (which was also partially applied in the first part of the volume): the sequence of the texts is dictated by the date of birth of a discussed philosopher.

In terms of edition, we would like to express our satisfaction with the cooperation with a wide range of authors. The contributors for the present volume include scholars from Ukraine: from the Borys Hrinchenko Kiev University, the Ivan Franko National University of Lviv and the Lviv Polytechnic National University; from Poland: from the State Higher Vocational School in Suwałki, the SGH Warsaw School of Economics, the Kielce University, the University of Rzeszów, and the University of Zielona Góra. The volume in-

2000; I.V. Огородник, В.В. Огородник, *Історія філософської думки в Україні*, Курс лекцій. Навч. посіб., Київ 1999; М. Сумцов, *Історія української філософської думки (фрагменти)*, 36. Харківського іст.-філол. т-ва. Нова серія, т. 7, Харків 1998; В.С. Горський, *Історія української філософії*, Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. Вузів, Київ 1996; *Історія філософії України: Хрестоматія*. Навч. посіб. Упоряд.: М.Ф. Тарасенко та ін., Київ 1994; *Історія філософії в Україні: Підручник*, М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, I.B. Бичко та ін., Київ 1992; *3 історії філософії в Україні*, Ред. кол.: М.Ф. Тарасенко та ін., Київ 1992; В.М. Ничик, *Из истории отечественной философии конца XVII – начала XVIII в.*, Київ 1978.

cludes also a text by a non-affiliated Serbian researcher specialising in the southern Slavonic culture.

Finally, we would like to share our hope that the present, second monographic volume “Galicja. Studia i materiały”, dedicated to philosophy in Galicia will meet the readers’ expectations and will encourage scholars to undertake further research on the presence of philosophy in the province of Galicia in the times of Austro-Hungarian Empire. It seems obvious that upon publishing the present volume (here special words of appreciation should be extended to Szczepan Kozak – the Editor in Chief and Paweł Sierżęga – the secretary to the Editorial Board) the Editorial Board will not cease to explore this rich area and will not exclude the possibility of gathering new material for further publications, maybe in the form of the third monographic philosophic volume of “Galicja”.